

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Byholm, P. (2023). Varthän med humlorna? *Västra Nyland* 28.4.2023, sidan 16.

Patrik Byholm

Varthän med humlorna?



Kolumnen har publicerats i tidningen [Västra Nyland 28.4.2023.](#)

Bland de stora förändringarna som pågår i vår livsmiljö har minskningen av insekter globalt de senaste åren rönt mycket uppmärksamhet. Denna minskning har i flera internationella studier påvisats vara starkt länkat till den pågående kemikaliseringen av miljön. I detta sammanhang har man fäst mycket fokus vid att förstå vilken roll den brokiga skara av växtskyddsmedel som används mot skadeinsekteter inom jordbruket egentligen har. Riktade mot arter såsom bladlöss och jordloppor binder de aktiva kemikalierna i ett typiskt växtskyddsmedel till nervreceptorerna hos insekter som så småningom orsakar förlamning och död. Mycket av de aktiva ingredienserna hamnar emellertid inte i grödan utan förorenar i stället jord, vatten och icke-målgruppsorganismer, inklusive vilda blommor och pollinerande insekter. Trots att denna kunskap ingalunda är ny, har informationen om vilda pollinerares situation och läget allmänt i Finland varit begränsad, åtminstone tills nu. Beaktande kunskapsbristen beslöt jag mig nämligen för ett par år sen att ta saken i egna händer. Vad är riktigt situationen gällande växtskyddsmedel vs. pollinerare i Finland?

Och om någon undrar varför pollinerare är något att bry sig om så kan det kort konstateras: pollinerare är viktiga eftersom de ansvarar för frösättningen och skörden hos blomväxter, inklusive odlade dito. Inga pollinerare, ingen skörd. Då humlorna axlar ett speciellt stort ansvar satte jag fokus på dem. Hur utbredda är växtskyddsmedelsresterna i våra vilda humlor och hur höga är halterna av olika kemikalier? Och kan det manne vara så att användningen av växtskyddsmedel liksom i Mellaneuropa hotar humlorna även hos oss?

Så vad hittade vid då? Om man bortser från ett undantag – som jag strax återkommer till – var en majoritet av de knappa 120 humleprov vi lät analysera för 18 olika aktiva kemiska substanser helt fria från växtskyddsmedelsrester. Positivt var också att halterna var förhållandevis låga i de fall

rester hittades. Eftersom humlorna därtill var rikligt förekommande var vi samlade in våra prov tyder detta på att humlorna här i Finland har det ganska bra jämfört med sina släktingar i Mellaneuropa. Skäl att öppna champagneflaskan och fira då? Före vi avsmakar det bubblande vinet ska vi betrakta resultaten litet närmare. Som ovan redan kom fram, så var alla humleprov inte fria från växtskyddsmedelsrester. Och om vi begrundar undantaget jag nämnde ovan ändrar situationen faktiskt dramatiskt. Sålunda fann vi spår av substansen boscalid i vartenda ett av våra humleprov. Detta är en substans som finns i bekämpningsmedel som används för att bekämpa diverse svampsjukdomar hos odlingsväxter. Kemikalien är således inte primärt riktad mot insekter, men från utförda fältstudier vet man att boscalid trots det inverkar negativt på tambins födointag och överlevnad. Det ligger därmed nära till hands att effekterna kunde vara de samma hos humlor, bin och humlor är ju nära besläktade.

Avslutningsvis några slutsatser och en tankeställare. För det första, även om humlorna själva inte utgör målgrupp så utgör bekämpningsmedel en del av deras vardag även här i Finland. För det andra, även om humlor lyckas undvika att få i sig rester av de flesta bekämpningsmedel så gäller detta inte alla substanser. Och om pollinerare får i sig bekämpningsmedel, hur ligger det då till med oss människor? Detta har ingen studerat. Kanske det är bäst att lägga tillbaka champagneflaskan på is före vi vet hur det ligger till.

Patrik Byholm är forskande utbildningsledare vid Yrkeshögskolan Novia i Raseborg.